

Μια νέα, πλήρης έκδοση των ποιημάτων της Ντίκινσον

► της ΑΝΝΑΣ ΓΡΙΒΑ

ΠΩΣ ΗΤΑΝ ΑΡΑΓΕ να ζει και να δημιουργεί μια σπουδαία ποιήτρια εντός μιας αυστηρής, πουριτανικής κοινωνίας της Αμερικής κατά τον 19ο αιώνα; Με ποιον τρόπο κατόρθωσε να συγκροτήσει ένα έργο, το οποίο, μαζί με εκείνο του Γουόλτ Γουίτμαν, αποτέλεσε θεμέλιο λίθο στην ιστορία της αμερικανικής λογοτεχνίας; Στην πρόσφατη έκδοση των ποιημάτων της Εμιλί Ντίκινσον περιλαμβάνονται 160 ποιήματα, σε μετάφραση Χ. Βλαβιανού, αλλά και μια εκτενέστατη εισαγωγή του μεταφραστή, βασισμένη σε σύγχρονη και παλαιότερη βιβλιογραφία, που προσπαθεί να δώσει απάντηση σε όλα τα ερωτήματα που ανακύπτουν σχετικά με τη ζωή και την πνευματική διαμόρφωση της ποιήτριας. Η δίγλωσση έκδοση βοηθά τον αναγνώστη να ελέγξει τις μεταφραστικές επιλογές, οι οποίες κατορθώνουν να αποδώσουν τον ρυθμικό βηματισμό, τις ιδιαίτερες ομοιοκαταληξίες, την αξιοθαύμαστη πυκνότητα των νοημάτων και τις λεπτές αποχρώσεις της ειρωνείας.

Η Εμιλί, γεννημένη στο Αμχερστ το 1830, περνά όλη τη διάρκεια της ζωής της στην ίδια πόλη, έχοντας επιλέξει έναν εκούσιο «εγκλεισμό» εντός του σπιτιού της. Κι όμως δεν ήταν απομονωμένη από τα πνευματικά τεκταινόμενα της εποχής της: διαβάζει, αλληλογραφεί, γνωρίζει όλα όσα συμβαίνουν στις δυο πλευρές του ωκεανού. Ο «εγκλεισμός» της αποτελεί μια συνειδητή επιλογή να απέχει από έναν κόσμο στον οποίο νιώθει εν πολλοίς ξένη. Η απόλυτη συμμόρφωση στις κοινωνικές νόρμες θα σήμαινε για εκείνη την ανακοπή της διαρκούς ενασχόλησής της με τη λογοτεχνία και την αντικατάστασή της από μια συμβατική «γυναικεία» ζωή εντός ενός γάμου. Δεν είναι αυτή η πρώτη φορά που μια φωτισμένη γυναίκα κάνει μια τέτοια επιλογή: ας μην ξεχνάμε τις αμέτρητες γυναίκες που στον Μεσαίωνα και στα χρόνια που ακολουθούν επιλέγουν το «μικρότερο κακό» της μοναστικής ζωής. Έτσι, αποφεύγουν έναν γάμο που δεν επέλεξαν και αφοσιώνονται στη μελέτη, έχοντας πρόσβαση σε βιβλιοθήκες και μοναδικούς πνευματικούς θησαυρούς. Όταν δεν είναι το μοναστήρι, είναι το σπίτι που γίνεται καταφύγιο. Άλλες πάλι επιλέγουν να λάβουν ένα ανδρικό όνομα, για να μπορέσουν να φέρουν στο φως τα γραπτά τους, όπως η Μέρυ

EMILY NTIKINSON

Αυτό είναι το γράμμα μου στην Οικουμένη

160 Ποιήματα

Εισαγωγή-μετάφραση-σημειώσεις:
Χάρης Βλαβιανός

Πατάκης, 2021, σελ. 496

Ανν Εβανς, που καθιερώνεται στη λογοτεχνία ως Τζορτζ Έλιοτ. Η Ντίκινσον διαβάζει τις συγγραφείς της εποχής της, όπως την Έλιοτ και τις αδερφές Μπροντέ, και στοχάζεται για τις περιορισμένες ευκαιρίες των γυναικών μέσα σε έναν κόσμο που αρνείται να βρει την ισορροπία του. Η ποίηση είναι ο τρόπος της να διεκδικεί την ελευθερία, το δικό της «όπλο», αφού η ποιητική γλώσσα είναι ένα εύπλαστο υλικό που μπορεί να γίνει αποκαλυπτικό, αιχμηρό, τολμηρό, γεμάτο με το φως της αλήθειας. Γράφει: «Υπάρχει μια λέξη/Που στο χέρι κρατά σπαθί/Τον ένοπλο άνδρα να διαπεράσει μπορεί -/Τις αιχμηρές της εξακοντίζει συλλαβές/Κι ύστερα μένει βουβή».

Η Εμιλί είναι «αιρετική» και όσον αφορά τις πεποιθήσεις της για τη φύση του θεού. Η ποίησή της αγγίζει με τόλη λεπτά ζητήματα, όπως η ελευθερία της βούλησης, την οποία θεωρεί προαπαιτούμενο για την προσέγγιση προς τον

θεό, πεποίθηση που βρίσκεται μακριά από τις καλβινιστικές ιδέες που ακολουθούν οι πουριτανικές προέλευσης κοινωνίες. Η ποιήτρια δεν έχει ανάγκη από εκκλησίες και θρησκευτικές συμβάσεις, αλλά συναντά τον θεό στον εσωτερικό της ναό με χωρώδους τα στοιχεία της φύσης: «Κάποιοι τηρούν την Κυριακή ηγαίνοντας στην Εκκλησία -/Εγώ μένοντας Σπίτι την τηρώ -/Μ' ένα Κοτσύφι Χορωδός -/Και για Τρούλο έναν Δεντρόκκο -/Κάποιοι τηρούν την Κυριακή με Αμφια Λευκά -/Εγώ, απλώς φορώ τα δικά μου τα Φτερά -/Κι αντί για τη Λειτουργία, την Καμπάνα να κτυπά,/Ο μικρός μας Νεωκόρος - τραγουδά».

Η ποίηση της Ντίκινσον δημιουργεί ένα παγανιστικό πανδαιμόνιο μουσικών δυνάμεων ζώων και φυτών, μέσα από τα οποία το κάθε ον μπορεί να ανακαλύψει μια λεπτή χορδή του θεού. Να μια ιδιότυπη «πολυθεϊστική» προσευχή της ποιήτριας: «Εις το όνομα της Μέλισσας -/Και της Πεταλούδας -/Και της Αύρας - Αμήν!».

Άλλοτε πάλι, οι απόψεις της Ντίκινσον προσεγγίζουν τις ιδέες των ντεϊστών, σύμφωνα με τους οποίους το θείο δεν μπορεί να ενδιαφέρεται για τον άνθρωπο, παρόλο που εκείνος επίμονα το αποζητά: «Προσευχήθηκε - ασφαλώς -/Μα μήπως ενδιαφέρθηκε ο Θεός;» διαβάζουμε. Η Ντίκινσον είναι μια ένθεη που στρέφεται σε κάθε γόνιμη ματιά του ανθρώπου προς το μυστήριο του κόσμου. Κι εμείς, ζώντας σε μια εποχή που έχει χάσει το δέος προς το κοσμικό μυστήριο και την πίστη σε ένα βαθύ νόημα, θα κερδίσουμε πολλά ανακαλύπτοντας μια ποίηση που έρχεται από άλλον αιώνα, αλλά είναι ζωντανή και σύγχρονη.